

บทที่ 3

ระเบียบวิธีวิจัย

การศึกษาประวัติชีวิตของชายแปลงเพศนี้เป็นการศึกษาเฉพาะกรณี เพื่อให้ทราบกระบวนการพัฒนาและจุดเปลี่ยนผัวในชีวิต ที่ทำให้เกิดการตัดสินใจแปลงเพศของกลุ่มชายรักร่วมเพศ โดยใช้แนวคิดปฏิสังสรรค์เชิงสัญลักษณ์ และแนวคิดเกี่ยวกับโลกทัศน์เป็นแนวคิดหลัก ดังนั้นในกระบวนการนิยามความหมายหรือการให้ความหมายทางสัญลักษณ์ของบุคคล จึงเน้นเรื่องการปฏิสังสรรค์ภายในบริบททางสังคม และวัฒนธรรมเฉพาะของกลุ่มที่ต้องการศึกษา ซึ่งเป็นการศึกษาหาความจริง โดยการพิจารณาปรากฏการณ์จากสภาพแวดล้อมตามความเป็นจริงในทุกมิติ และเพื่อหาความสัมพันธ์ของปรากฏการณ์กับสภาพแวดล้อมนั้น ตลอดจนการเปลี่ยนแปลงความคิด การให้ความหมายและโลกทัศน์ ในกระบวนการพัฒนาเอกลักษณ์ของพวกเขา การใช้ระเบียบวิธีการศึกษาเชิงคุณภาพ (Qualitative methodology) เป็นวิธีการศึกษาที่เหมาะสมที่สุด ซึ่งการวิจัยในเชิงคุณภาพจะมีลักษณะเฉพาะและแตกต่างจากการวิจัยทางวิทยาศาสตร์หรือการวิจัยเชิงปริมาณที่ใช้ในการศึกษาปรากฏการณ์ทางสังคม นับตั้งแต่ในเรื่องของการตั้งปัญหาหรือการได้มาซึ่งปัญหาที่ต้องการจะศึกษา วัตถุประสงค์ วิธีการดำเนินงาน ขั้นตอนในการเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ ตลอดจนการเสนอผลของการศึกษา ซึ่งหลักใหญ่ของการศึกษา คือ

1. เป็นการวิจัยที่ให้ความสำคัญกับข้อมูลประเภทอัตชีวประวัติ โลกทัศน์ ความรู้สึกนึกคิด ความคาดหวัง มาประมวลเข้าด้วยกันและเน้นการตีความหมาย ในฐานะเป็นเกณฑ์กำหนดแนวทางพฤติกรรมของบุคคล ตามลักษณะของการปฏิสังสรรค์สัญลักษณ์นิยม

2. ใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก สังเกตโดยเข้าไปมีส่วนร่วมและจดบันทึกทุกสิ่งที่เกิดขึ้น ซึ่งเป็นกระบวนการที่กินเวลานานและผู้วิจัยจะเลือกเหตุการณ์ที่สำคัญหรือประเด็นที่สนใจขึ้นมาวิเคราะห์หาความสัมพันธ์กับเหตุการณ์ทั้งหมดแล้วตีความหมาย

3. เนื่องจากการวิจัยนี้ศึกษารายละเอียดของเหตุการณ์หนึ่งๆและสภาพแวดล้อมของเหตุการณ์นั้น ทำให้มีตัวแปรเป็นจำนวนมากในการวิจัย นอกจากนั้นผู้วิจัยจะต้องเข้าไปติดต่อกับผู้ถูกวิจัยด้วยตนเองไม่ผ่านสื่อกลางใดๆ จึงต้องทำกับกลุ่มตัวอย่างขนาดเล็กและทำการศึกษาอย่างต่อเนื่อง

4. พยายามวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของเหตุการณ์กับสภาพแวดล้อม เพื่อให้เกิดความเข้าใจอย่างถ่องแท้จากการเห็นภาพรวมหลายมิติ โลกทัศน์ของเขาต่อตนเอง ต่อเพื่อนมนุษย์ และต่อสิ่งแวดล้อมของสังคมโดยรวม

ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาประกอบไปด้วยข้อมูล 2 ส่วน คือ

1. ข้อมูลจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง คือข้อมูลจากเอกสารทางวิชาการที่ค้นคว้าได้จาก ห้องสมุดมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ห้องสมุดมหาวิทยาลัยศิลปากร ห้องสมุดคณะรัฐศาสตร์ และสำนักวิทยบริการจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย นอกจากนี้ยังได้ศึกษาข้อมูลจากหนังสือนิตยสารต่างๆที่เกี่ยวข้องกับเรื่องชายแปลงเพศ เพื่อให้ได้แง่มุมชีวิตบางอย่างของคนกลุ่มนี้ประกอบการศึกษา

2. ข้อมูลจากการวิจัยภาคสนาม

2.1 การสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม (Participant observation) โดยสังเกตลักษณะภายนอกระหว่างการสัมภาษณ์และเข้าร่วมในกิจกรรมบางอย่างของกลุ่มชายแปลงเพศ เพื่อให้ทราบความเป็นไปและลักษณะการดำเนินชีวิตของกลุ่มชายแปลงเพศว่าพวกเขามีการกระทำพฤติกรรมและการให้ความหมายต่อการกระทำหรือแบบแผนพฤติกรรมของพวกเขาว่าอย่างไร มีการมองตนเองในสังคมและเหตุการณ์ต่างๆที่เกิดขึ้นอย่างไร ความสัมพันธ์ของพวกเขาในกลุ่มและต่อบุคคลภายนอกเป็นอย่างไร

2.2 การสัมภาษณ์ประวัติชีวิต (Life History)

เป็นการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก เพื่อให้ได้ประวัติบุคคลโดยการศึกษาปัจจัยภายนอกซึ่งได้แก่สิ่งแวดล้อมทางวัฒนธรรม และปัจจัยภายในอันได้แก่ความนึกคิดของตัวบุคคลนั้น โดยอาจกระทำการศึกษาเรื่องราวตลอดชีวิตหรือเรื่องราวตอนใดตอนหนึ่งของชีวิตก็ได้ ทำการศึกษาบุคคลในบริบททางวัฒนธรรมของคนคนนั้นเพื่อหาคำอธิบายว่าทำไมเขาจึงคิดเช่นนั้น เช่นนั้น ได้รับแรงจูงใจจากสิ่งใด ทำให้เขาปฏิบัติเช่นนั้น ซึ่งจะช่วยให้สามารถมองเห็นความเกี่ยวพันระหว่างบุคคลกับสิ่งที่แวดล้อมตัวเขาอยู่ (สุภาวงศ์ จันทวานิช, 2539:113-114)

ในการทำประวัติชีวิตข้อมูลที่สำคัญที่สุดคือ ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เจ้าของประวัติ ซึ่งต้องมีรายละเอียดครอบคลุมประวัติชีวิตมากที่สุด แบ่งเป็นช่วงเวลาหรือวัย สามารถลำดับ

เหตุการณ์ก่อนหลังได้ และอธิบายถึงความรู้สึกต่อเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นได้ และสามารถตรวจสอบได้ว่าข้อมูลที่ได้รับไม่บิดเบือนไปจากความจริง (สุภางค์ จันทวานิช, 2539:117)

ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ประวัติชีวิตถือเป็นข้อมูลปฐมภูมิและข้อมูลส่วนตัว (Private records) โดยแหล่งข้อมูลอื่นที่หาเพิ่มเติมเพื่อความสมบูรณ์ของประวัติชีวิต ได้แก่ (สุภางค์ จันทวานิช, 2539:117-118)

1. แหล่งต่างๆไป ข้อมูลจากสถานที่ที่เข้าของประวัติได้เคยมีส่วนเกี่ยวข้องอยู่ เช่น บ้านที่ประวัติคนใช้ด้านการรักษาพยาบาล
2. ข้อมูลจากความทรงจำของเจ้าของประวัติ โดยเฉพาะเหตุการณ์ที่ประทับใจมากที่สุดในชีวิต
3. ข้อมูลจากข้อเขียนอื่นๆที่เข้าของประวัติกล่าวถึงตนเองและความสัมพันธ์ที่มีต่อผู้อื่น

ในการศึกษานี้เน้นการทำประวัติชีวิตในส่วนที่เป็นการสัมภาษณ์จากความทรงจำและเหตุการณ์ประทับใจในชีวิตของเจ้าของประวัติชีวิตโดยตรง

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

การเก็บข้อมูลในการศึกษานี้เน้นที่การสัมภาษณ์เพื่อทำประวัติชีวิตเป็นสำคัญ ดังนั้นรูปแบบการสัมภาษณ์จะเป็นการใช้แนวคำถามแบบกว้างๆ เพื่อความครอบคลุมข้อมูลให้มากที่สุด ได้แก่

1. ข้อมูลทางด้านประชากร เช่น ภูมิลำเนา อายุ อาชีพ ลักษณะครอบครัว เป็นต้น
2. ข้อมูลเฉพาะตัว เช่น ความคิด ความสนใจ พฤติกรรมการแสดงออก
3. ความสัมพันธ์กับคนในครอบครัวและคนรอบข้าง

โดยแนวคำถามที่ใช้ในการสัมภาษณ์นั้นสร้างขึ้นจากขอบเขตและสมมติฐานของการวิจัย ซึ่งเป็นสิ่งที่ต้องการทราบเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

การเลือกประชากรที่ศึกษา

ประชากรที่มุ่งศึกษาในครั้งนี้คือ ชาวรักร่วมเพศที่แปลงเพศแล้วและมีพฤติกรรมการแสดงออกเป็นผู้หญิงอย่างสมบูรณ์ โดยจะต้องเป็นชาวรักร่วมเพศที่มีร่างกายปกติ ไม่ได้มีสองเพศมาตั้งแต่กำเนิด แต่มีการเปลี่ยนแปลงทางร่างกายจากการใช้ฮอร์โมนเพศหญิง และเนื่องจากผู้วิจัยต้องการประวัติชีวิตเฉพาะกรณีที่มีการแปลงเพศโดยความต้องการของตัวผู้ถูกศึกษาเอง ไม่มีปัจจัยเรื่องการแปลงเพศเพื่อไปประกอบอาชีพพิเศษที่ต้องใช้ร่างกายเข้ามาเกี่ยวข้อง จึงได้เลือกหาบุคคลที่ต้องการแปลงเพศที่มีการศึกษา มีงานทำ และดำรงชีวิตอยู่ในสังคมเหมือนกับผู้หญิงทั่วไป ซึ่งมีจำนวนน้อยในสังคม จึงทำให้การหากลุ่มตัวอย่างในการศึกษาครั้งนี้ค่อนข้างยาก ผู้ศึกษาจึงจำกัดจำนวนประชากรที่จะศึกษาไว้เพียง 5 คน เพื่อที่จะได้ข้อมูลที่ละเอียดและเจาะลึก ให้ทราบถึงประวัติชีวิต ความคิด ความรู้สึกของพวกเขา ดังนั้นผลจากงานวิจัยนี้จึงไม่ใช่ตัวแทนของคนกลุ่มนี้ในสังคมได้ทั้งหมด แต่ผู้วิจัยเชื่อว่าน่าจะเป็นตัวอย่างที่ดี ที่จะเข้าใจถึงความรู้สึกนึกคิดของคนกลุ่มนี้ได้พอสมควร

การเข้าถึงประชากรที่ศึกษา

ใช้วิธีแบบ Snowball คือ ผู้ศึกษารู้จักกับชาวรักร่วมเพศที่แปลงเพศแล้วบางคน แล้วให้ช่วยแนะนำกันต่อไป ซึ่งเทคนิคที่ใช้สำหรับการเข้าถึงกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา มีลักษณะดังนี้

1. เมื่อสัมภาษณ์และสังเกตอย่างมีส่วนร่วมกับบุคคลกลุ่มหนึ่งที่มีบุคลิกภาพหรือมีลักษณะตรงตามที่ต้องการศึกษาแล้ว ก็ขอให้คนกลุ่มนี้ระบุถึงบุคคลกลุ่มอื่นๆที่มีลักษณะเช่นเดียวกันต่อไป
2. ศึกษาบุคคลที่ได้รับการระบุจากบุคคลแรก และจะได้รับการระบุต่อไปจนเห็นเป็นโครงร่างของสิ่งที่ต้องการศึกษาได้

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. การสังเกตแบบมีส่วนร่วม คือผู้วิจัยจะเป็นผู้สังเกตที่อยู่ในเหตุการณ์และสถานการณ์จริง เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลที่เกิดจากการปฏิสัมพันธ์กันในกลุ่มพวกเขาและกับบุคคลอื่น

2.การสัมภาษณ์ จะเป็นลักษณะของการสนทนาแลกเปลี่ยนความคิด ข้อมูล ประสบการณ์ระหว่างผู้วิจัยกับสมาชิกของสังคม มากกว่าจะเป็นการสัมภาษณ์ที่ผู้วิจัยเป็นฝ่ายป้อนคำถาม และรอรับคำตอบจากผู้ถูกสัมภาษณ์ ลักษณะของคำถามจะเปลี่ยนไปตามเหตุการณ์และบุคคล จะมีทั้งลักษณะที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ

การวิเคราะห์ข้อมูล

จากบทสัมภาษณ์ประวัติชีวิตของชายแปลงเพศ 5 กรณี ทำให้ได้ข้อมูลด้านต่างๆ เช่น พฤติกรรมการแสดงออก ความคิด ทศนคติ และโลกทัศน์ของพวกเขา ซึ่งนำมารวบรวมเพื่อวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้กรอบการวิเคราะห์ดังนี้

1. การให้ความหมาย ชาย/หญิง
2. การประทับตรา - การได้รับเอกลักษณ์ความเป็นชายรักร่วมเพศที่ต้องการแปลงเพศ
3. การพัฒนาเอกลักษณ์ ซึ่งมีขั้นตอนการพัฒนา 4 ขั้นตอน
 - การเกิดความรู้สึกว่าตนแตกต่างจากผู้อื่น
 - การแยกความรู้สึก และการกระทำออกจากเอกลักษณ์
 - การเปิดเผยตัว
 - ความขีตมั่นผูกพัน
4. โลกทัศน์ของชายแปลงเพศ

เพื่อจะทำความเข้าใจว่าพวกเขามีการมองตนเอง และสิ่งที่อยู่รอบตัวอย่างไร และเมื่อตัดสินใจแปลงเพศแล้ว พวกเขามีการปรับตัวเพื่อการดำเนินชีวิตในวิถีทางของการเป็นผู้หญิงคนหนึ่งในสังคมอย่างไร

นิยามศัพท์ของชายแปลงเพศ

ศัพท์หรือภาษาเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมย่อยสำหรับกลุ่ม ซึ่งอาจมีความแตกต่างกันได้หลาย ๆ รูปแบบตามประสบการณ์หรือสถานการณ์ที่บุคคลกลุ่มนั้นเผชิญ ในการศึกษารังนี้ได้นำเสนอเฉพาะศัพท์ที่ใช้กันอย่างแพร่หลายในกลุ่มชายรักร่วมเพศทั่วไป ในส่วนที่เป็นศัพท์ที่เกิดเฉพาะสถานการณ์จะไม่ได้นำมารวบรวมไว้ ณ ที่นี้ด้วย เนื่องจากเป็นภาษาที่ใช้ในบางช่วงเวลาเท่านั้น ไม่ได้ใช้เป็นประจำสม่ำเสมอ

ชะนี	ผู้หญิง
ซงค์	ผู้ชาย
ตุ๊ด, แต้ว, นังกอ หรือ นาง ก.	กะเทย
เม้าท์	พูดคุย พูดมาก อาจจะถึงขั้นพูดเกินจริง
เอ๋	อาการที่แสดงความสนใจผู้ชาย ให้ทำผู้ชาย
จิก	จิบ บางครั้งเรียกว่า จิกกิ้ง หรือบางครั้งอาจใช้ในกรณีที่ว่า คำคนอื่น
กั๊ด	พูดถากถางต่อหน้า สุภาพกว่าคำ
กะเทยหัวโปก	กะเทยที่ยังเป็นเด็กนักเรียนอยู่มีผมสั้น หัวเกรียน
วิน	อาการที่แสดงออกถึงความไม่พอใจหรือโกรธใส่คนอื่น
นก	พลาด อุด ไม่ได้ โดยเฉพาะการจิบผู้ชายพลาด
เว็ค	ดูดีมาก สวยมาก เยี่ยม
สุดฤทธิ์	การทำสิ่งหนึ่งสิ่งใดอย่างเต็มที่ อย่างสุดความสามารถ
แต่งหญิง	แต่งตัวแบบผู้หญิง
แต่งแมน	แต่งตัวแบบผู้ชาย
ห่วย , เบิน	ไม่ได้เรื่อง ดูไม่ดี น่าเกลียด
เชิด	หยิ่งไม่สนใจ
ฉ่ำโบ๊ะ	แต่งหน้าอย่างเต็มที่ พอกหน้า
เวิร์ค	ทำอะไรเข้าท่า ดี หรือใช้ในกรณีการมีความสัมพันธ์ทางเพศกับผู้ชาย
ต๊อง	การช่วยเหลือตัวเองทางเพศ บางครั้งใช้ในกรณีที่มีอาการประสาท ไม่รู้เรื่อง เรียกเต็ม ๆ ว่า ต๊องต๊อง

พิน	สำเร็จ มาจาก finish อาจใช้ในกรณีบรรลุจุดสุดขั้ว
บัว	ใช้มือช่วยกระทำกิจกรรมทางเพศ
ตีฉิ่ง	การมีความสัมพันธ์ทางเพศระหว่างผู้หญิงกับผู้หญิง
ชนช้าง	การมีความสัมพันธ์ทางเพศระหว่างผู้ชายกับผู้ชาย
เฉาะ	ผ่าตัดแปลงเพศ